

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Rudolfa Čírča a sudcov JUDr. Evy Sakálovej a JUDr. Ivana Machyniaka v právnej veci žalobkyne **Ing. M. B.**, bývajúcej v B., zastúpenej JUDr. A. N., advokátkou v B., proti žalovaným **1/ W., spol. s r.o.**, so sídlom v B., zastúpenej JUDr. Ľ. K., advokátkou v B., a **2/ Ing. J. B.**, bývajúcemu v B., **o neplatnosť právnych úkonov**, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 13 C 78/2005, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 13. novembra 2007 sp. zn. 5 Co 420/06 rozhodol

t a k t o :

Dovolanie žalobkyne **z a m i e t a .**

Žalovaným nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Žalobou podanou dňa 1. apríla 2005 na Okresnom súde Bratislava II sa žalobkyňa domáhala určenia neplatnosti „dohody o pristúpení k záväzku uzavretej 2.8.2004 medzi žalovanými 1/ a 2/“, a tiež určenia neplatnosti „vyhlásenia žalovaného 2/ o súhlase s vykonateľnosťou notárskej zápisnice sp. zn. N X., Nz X., spísanej 2.8.2004 notárom JUDr. I. L., PhD.“ V žalobe uviedla, že žalovaný 2/ ako jej manžel uskutočnil vyššie uvedené právne úkony bez jej súhlasu, hoci nešlo o bežné veci týkajúce sa spoločných vecí, preto v zmysle § 145 ods. 1 Obč. zákonníka sú tieto úkony neplatné a tejto neplatnosti sa dovoľáva.

Okresný súd Bratislava II rozsudkom z 8. júna 2006 č.k. 13 C 78/05-111 žalobe vyhovel, t.j. určil neplatnosť označenej dohody a vyhlásenia, a zároveň rozhodol o povinnosti žalovaných zaplatiť žalobkyni náhradu trov konania 128 458,50 Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Poukazujúc na výsledky vykonaného dokazovania vyslovil záver, že uvedené právne úkony, na základe ktorých by mohol byť postihnutý majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve žalobkyne a žalovaného 2/, presahovali rámec bežných vecí, preto k nim bol potrebný súhlas žalobkyne a absencia tohto súhlasu je dôvodom ich relatívnej neplatnosti podľa § 145 ods. 1 v spojení s § 40a Obč. zákonníka.

Krajský súd v Bratislave ako odvolací súd na odvolanie žalovanej 1/ rozsudkom z 13. novembra 2007 sp. zn. 5 Co 420/06 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol. Súčasne rozhodol, že žalobkyňa je povinná zaplatiť žalovanej 1/ náhradu trov konania 17 137,-- Sk do rúk JUDr. E. K. do troch dní a že žalovanému 2/ sa náhrada trov konania nepriznáva. Na rozdiel od súdu prvého stupňa bol toho názoru, že pristúpením žalovaného 2/ k peňažnému záväzku, ktorý mala voči žalovanej 1/ obchodná spoločnosť I., s.r.o., a vyhlásením žalovaného 2/ o súhlase s vykonateľnosťou notárskej zápisnice (teda s tým, aby sa táto stala titulom pre exekúciu) nevznikol spoločný záväzok manželov, ale iba záväzok žalovaného 2/, pretože nešlo o vybavovanie záležitostí týkajúcich sa spoločných vecí v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov. Predmetné právne úkony sa primárne netýkajú spoločných vecí tak, ako to predpokladá § 145 ods. 1 Obč. zákonníka, preto k nim nebol potrebný súhlas žalobkyne. Odvolací súd v odôvodnení rozsudku ďalej uviedol, že ak by sa mala prijať argumentácia žalobkyne, t.j., ak by sa pod sankciou relatívnej neplatnosti mal vyžadovať súhlas manžela ku každému právnomu úkonu urobeného druhým manželom, s ktorým by bola spojená možnosť uplatnenia § 147 ods. 1 Obč. zákonníka (t.j. možnosť uspokojiť v exekúcii pohľadávku veriteľa len jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania manželstva, i z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov), nemohol by jeden z manželov bez súhlasu druhého urobiť žiaden takýto úkon. Takýto výklad by bol nesprávny, pretože by bol v rozpore s citovanými ustanoveniami a mal by za následok právnu neistotu účastníkov záväzkovoprávných vzťahov.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podala dovolanie žalobkyňa. Žiadala, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnila nesprávnym právnym posúdením veci. Vyčítala odvolaciemu súdu, že vo svojich právnych úvahách nezohľadnil, že súhlas manžela k úkonu druhého manžela nie v bežnej veci

v zmysle § 145 ods. 1 Obč. zákonníka poskytuje manželovi ochranu pred dôsledkami vyplývajúcimi z § 147 ods. 1 Obč. zákonníka, že poskytol vyššiu právnu ochranu účastníkovi právneho vzťahu, v prospech ktorého sa druhý z manželov zaviazal splniť dlh prístupím k záväzku iného dlžníka, než akú by mal tento účastník v prípade, ak by jeden z manželov v prospech neho scudzil vec patriacu do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, a že do pojmu „spoločné veci“ nezahrnul aj pohľadávku. Namietala tiež, že odvolací súd sa nezaoberal otázkou platnosti napadnutých právnych úkonov pre rozpor s dobrými mravmi, ktorý videla v tom, že exekučným vymáhaním pohľadávky, vzniklej v dôsledku prístúpenia k dlhu žalovaným 2/, by bez svojho zavinenia mohla prísť o celý majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov.

Žalovaná 1/ vo vyjadrení k dovolaniu navrhla tento mimoriadny opravný prostriedok ako neopodstatnený zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu oprávnenou osobou (účastníčkou konania) v zákonnej lehote (§ 240 ods. 1 O.s.p.) a že je prípustné (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 veta za bodkočiarkou O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolaniu nemožno vyhovieť.

Dovolací súd je podľa ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. viazaný uplatneným dovolacím dôvodom; z úradnej povinnosti skúma iba vady uvedené v § 237 O.s.p., a iné vady konania len vtedy, pokiaľ by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Vady v zmysle § 237 O.s.p. a iné vady konania však neboli dovolaním namietané a zo súdneho spisu nevyplývajú. Dovolací súd preto skúmal správnosť napadnutého rozsudku z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, a to právneho posúdenia veci odvolacím súdom v otázke správnosti aplikácie § 145 ods. 1 Obč. zákonníka na zistený skutkový stav ako aj v otázke interpretácie tohto ustanovenia.

Podľa § 145 ods. 1 Obč. zákonníka bežné veci týkajúce sa spoločných vecí môže vybavovať každý z manželov. V ostatných veciach je potrebný súhlas oboch manželov; inak je právny úkon neplatný.

Podľa § 145 ods. 2 Obč. zákonníka z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí sú oprávnení a povinní obaja manželia spoločne a nerozdielne.

Citované ustanovenie § 145 ods. 1 a 2 Obč. zákonníka upravuje vzájomné vzťahy manželov a tretích osôb s ohľadom na dispozičné úkony bezpodielových spoluvlastníkov, t.j. na právne úkony, ktorými manželia disponujú so spoločnými vecami ako predmetom bezpodielového spoluvlastníctva. Vo vzťahu k tretím osobám zakladá aktívnu alebo pasívnu solidaritu manželov z platných právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí. Tento dôsledok nastáva bez ohľadu na to, či právny úkon týkajúci sa spoločných vecí urobil jeden z manželov alebo obaja manželia spoločne, a či išlo o bežnú vec (záležitosť) alebo o inú než bežnú vec. V zmysle tohto ustanovenia sa na platnosť právneho úkonu týkajúceho sa spoločných vecí a urobeného len jedným z manželov (teda úkonu, pri ktorom manželia nevystupujú spoločne ako účastníci), vyžaduje súhlas druhého manžela, ak ide o inú než bežnú záležitosť. Nedostatok tohto súhlasu má za následok neplatnosť právneho úkonu, pričom v zmysle § 40a Obč. zákonníka ide o relatívnu neplatnosť. To znamená, že právny úkon, ktorý nemožno považovať za vybavovanie bežnej záležitosti, uskutočnený iba jedným z manželov bez súhlasu druhého manžela, sa považuje za platný, pokiaľ sa ten, kto je ním dotknutý, nedovolá jeho neplatnosti. Základnou podmienkou aplikácie ustanovenia § 145 ods. 1 a 2 Obč. zákonníka na konkrétny prípad je však existencia právneho úkonu týkajúceho sa spoločných vecí. Pokiaľ táto podmienka nie je splnená, sú úvahy o tom, či v konkrétnych okolnostiach išlo o bežnú alebo nie bežnú záležitosť a teda či k právnemu úkonu bol alebo nebol potrebný súhlas druhého manžela, bezpredmetné. Za právne úkony týkajúce sa spoločných vecí treba považovať tie, pri ktorých dochádza k dispozícii s predmetom bezpodielového spoluvlastníctva alebo k výkonu jeho správy. Týmto predmetom podľa platnej právnej úpravy (§ 143 Obč. zákonníka) môže byť len to, čo môže byť predmetom vlastníctva, teda iba veci v právnom zmysle, t.j. ovládateľné hmotné predmety a ovládateľné prírodné sily, ktoré slúžia potrebám ľudí. Za predmet vlastníctva a teda ani bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa preto nepovažujú pohľadávky a záväzky (dlhy), ktoré sa riadia všeobecným právnym režimom záväzkových vzťahov. Na tomto závere nič nemení to, že pri zániku bezpodielového spoluvlastníctva sa vykonáva aj vyporiadanie spoločných pohľadávok a záväzkov manželov (dopadajúce len na vzťah medzi manželmi a nie aj na ich vzťah k tretím osobám) podľa zásad platných pre vyporiadanie tohto spoluvlastníctva (vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva v širšom zmysle). Podľa súdnej praxe sa za právne úkony týkajúce sa spoločných vecí nepovažujú napr. zmluva o pôžičke uzavretá len jedným

z manželov (rozsudok Najvyššieho súdu ČSR z 21.12.1973 sp. zn. 3 Cz 57/73 publikovaný v Zborníku stanovísk správ o rozhodovaní súdov a súdnych rozhodnutí najvyšších súdov ČSSR, ČSR a SSR, vydanom Najvyšším súdom ČSSR, SEVT Praha 1986), ručiteľský záväzok jedného z manželov (R 61/1973) alebo zmluva o výpožičke uzavretá len jedným z manželov (R 71/1994). Pri nezmenenej právnej úprave predmetu bezpodielového spoluvlastníctva manželov sú tieto závery súdnej praxe stále použiteľné. Rovnaký záver platí aj pre zmluvu o pristúpení k dlhu uzavretú len jedným z manželov. I keď pri uvedených právnych úkonoch ide o rozdielne právne inštitúty, z hľadiska ustanovenia § 145 Obč. zákonníka je pre ne charakteristické to, že sa priamo netýkajú predmetu bezpodielového spoluvlastníctva, teda spoločných vecí, preto je aplikácia tohto ustanovenia v súvislosti s nimi vylúčená. Keďže ani zmluva o pristúpení k dlhu uzavretá len jedným z manželov sa bezprostredne nedotýka predmetu bezpodielového spoluvlastníctva manželov, nie je právnym úkonom týkajúcim sa spoločných vecí.

V preskúmvanej veci bolo zo skutkového hľadiska zistené, že žalobkyňa a žalovaný 2/ sú manželia, že žalovaný 2/ uzavrel dňa 2.8.2004 so žalovanou 1/ dohodu o pristúpení k záväzku, ktorou sa zaviazal splniť dlh obchodnej spoločnosti I., spol. s r.o. (v ktorej bol konateľom a jedným z dvoch spoločníkov) voči žalovanej 1/ vo výške 1 115 735,40 Sk s prisl. a že v ten istý deň bola notárom JUDr. I. L., PhD. spísaná notárska zápisnica obsahujúca okrem iného aj vyhlásenie žalovaného 2/ o súhlase s jej vykonateľnosťou, t.j. s tým, aby v prípade nesplnenia uvedeného záväzku sa stala vykonateľným titulom na vykonanie exekúcie na všetok jeho hnutel'ný i nehnuteľný majetok.

Vychádzajúc z takto zisteného skutkového stavu odvolací súd dospel k správne právnemu záveru, že pristúpením žalovaného 2/ k peňažnému záväzku iného dlžníka nevznikol spoločný záväzok manželov, pretože nešlo o vybavovanie záležitosti týkajúcej sa spoločných vecí, a z tohto dôvodu k takémuto právnemu úkonu nebol ani potrebný súhlas žalobkyne. Tento právny záver vylučujúci aplikáciu § 145 Obč. zákonníka v predmetnej veci zodpovedá hore uvedenému výkladu tohto ustanovenia. Dovolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením rozsudku odvolacieho súdu v súvislosti s uvedeným právnym záverom a v podrobnostiach naň odkazuje. Len vzhľadom na dovolacie námietky žalobkyne na doplnenie uvádza, že súhlas manžela s právnym úkonom druhého manžela týkajúcim sa spoločnej veci (vecí) v inej než bežnej záležitosti nechráni manžela pred dôsledkami ustanovenia § 147 ods. 1 Obč. zákonníka, ale pred dôsledkami dispozície druhého manžela

s vecou (vecami) v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov. Pokiaľ v prípade platnosti takéhoto právneho úkonu vznikne spoločný záväzok manželov, je veriteľ oprávnený na základe exekučného titulu vydanému proti obom alebo aj proti len jednému z manželov domáhať sa bez ďalšieho (teda bez ohľadu na § 147 ods. 1 Obč. zákonníka) uspokojenia tohto záväzku z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva. Ustanovenie § 147 ods. 1 Obč. zákonníka, v zmysle ktorého pohľadávka veriteľa len jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania manželstva, môže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená i z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva, umožňuje uspokojenie veriteľa z majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve v prípadoch, ak veriteľ má pohľadávku iba voči jednému z manželov. V týchto prípadoch, v ktorých nejde o spoločný dlh manželov a na ktoré sa preto ani nevzťahuje § 145 Obč. zákonníka, je povinný druhý manžel, ktorý nie je dlžníkom, strpieť, aby veriteľova pohľadávka bola uspokojená z majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve oboch manželov.

Za opodstatnenú nemožno považovať ani dovoláciu námietku, že odvolací súd sa nezaoberal neplatnosťou právnych úkonov žalovaného 2/ pre ich rozpor s dobrými mravmi. Z obsahu spisu je totiž zrejmé, že žalobkyňa sa domáhala určenia neplatnosti právnych úkonov z dôvodu, ktorý skutkovo vymedzila nedostatkom svojho súhlasu k týmto úkonom v zmysle § 145 ods. 1 Obč. zákonníka. Pokiaľ odvolací súd posudzoval správnosť právneho posúdenia veci súdom prvého stupňa z hľadiska existencie takto tvrdeného dôvodu neplatnosti právnych úkonov, bol jeho postup správny a nemožno mu v tomto smere nič vyčítať. To však nebráni dovolaciemu súdu uviesť, že len samotná možnosť exekučného postihu celého majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov na vymoženie pohľadávky len jedného z manželov nezakladá rozpor právneho úkonu (z ktorého by mala takáto pohľadávka vzniknúť) s dobrými mravmi, pretože ide o zákonom výslovne predpokladanú možnosť konštituovanú v § 147 ods. 1 Obč. zákonníka. Nepriaznivé dopady vyplývajúce z tohto ustanovenia pre toho manžela, voči ktorému veriteľ nemá pohľadávku, sú dôsledkom existencie bezpodielového spoluvlastníctva, s ktorým je spätá nutnosť vzájomného zdieľania majetkového osudu manželov do doby, pokiaľ ich bezpodielové spoluvlastníctvo trvá. Vzhľadom na konštrukciu, vznik a rozsah bezpodielového spoluvlastníctva manželov možno eliminovanie týchto nepriaznivých dopadov riešiť len zmenou rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva alebo jeho zánikom.

Dovolací súd považuje za potrebné ďalej poznamenať, že notárska zápisnica je v zmysle zákona č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) listinou vyhotovenou v rámci notárskej činnosti, ak spĺňa náležitosti vyžadované týmto zákonom. V zmysle § 41 ods. 2 písm. c) zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti je notárska zápisnica exekučným titulom, ak obsahuje právny záväzok, označenie oprávnenej a povinnej osoby, právny dôvod a čas plnenia a súhlas povinnej osoby s jej vykonateľnosťou. Súhlas povinnej osoby s vykonateľnosťou notárskej zápisnice je len jednou z podmienok, ktoré musia byť splnené, aby notárska zápisnica mohla byť exekučným titulom, teda aby mohla mať takúto kvalitu. Samotný súhlas, resp. vyhlásenie o súhlase s vykonateľnosťou notárskej zápisnice, nie je právnym úkonom povinnej osoby, t.j. takým prejavom vôle, s ktorým by právne predpisy spájali vznik, zmenu alebo zánik práv a povinností. Určenie neplatnosti takéhoto vyhlásenia preto už len z tohto dôvodu neprichádza do úvahy.

So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobkyne smerujúce proti správne mu rozsudku odvolacieho súdu zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

Úspešným žalovaným nepriznal náhradu trov dovolacieho konania, pretože žalovanému 2/ v súvislosti s ním žiadne nevznikli, a trovy žalovanej 1/ súvisiace s odmenou jej zástupkyne za vyjadrenie k dovolaniu nepovažoval za potrebné na účelné bránenie práva, keďže v porovnaní s jej vyjadreniami v základnom konaní neobsahovali nové okolnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. septembra 2009

JUDr. Rudolf Čirč, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová